

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสรุปผล อภิปรายผล และเสนอแนะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. วิธีการดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผลการวิจัย
5. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับการเป็นองค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2
3. เพื่อศึกษาการศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2567 ครูจำนวน 1,187 คน 106 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 2 : 18)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2567 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่สะท้อนผลของการประยุกต์ใช้

หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเปิดตารางเทียบหา กลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 607-610) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 291 คน ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้อำเภอที่ตั้งของสถานศึกษาเป็นชั้นของการสุ่ม หลังจากนั้นคัดเลือกครูของแต่ละอำเภอที่ตั้ง ของสถานศึกษา ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้สถานศึกษาเป็นหน่วย ในการสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กร แห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดยมีลักษณะ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 121) ได้แบบสอบถาม การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 25 ข้อความ มีค่าดัชนี ความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC) ตั้งแต่ 0.80 – 1.00 และแบบสอบถามการเป็นองค์กร แห่งความสุขของสถานศึกษา จำนวน 26 ข้อความ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC) ตั้งแต่ 0.80 – 1.00 จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำนวน 25 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย

1.1 ด้านเมตตา	จำนวน 7 ข้อ
1.2 ด้านกรุณา	จำนวน 6 ข้อ
1.3 ด้านมุทิตา	จำนวน 5 ข้อ
1.4 ด้านอุเบกขา	จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการเป็นองค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำนวน 26 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย

2.1 ด้านความสุขของคนในองค์กร	จำนวน 10 ข้อ
2.2 ด้านผู้บริหารกับองค์กรแห่งความสุข	จำนวน 11 ข้อ
2.3 ด้านการดูแลสภาพแวดล้อมทางสังคมจิตวิทยาในการทำงาน	จำนวน 5 ข้อ

นำข้อคำถามที่ได้มาสร้างเป็นแบบสอบถามการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และแบบสอบถามการเป็นองค์กรแห่งความสุข แล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู

จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาทำการคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990 : 202-204) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เท่ากับ 0.93 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการเป็นองค์กรแห่งความสุข เท่ากับ 0.91

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ด้วยวิธีหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 121)

คะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 อยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product –Moment Correlation Coefficient) โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 :121)

สัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์มีค่าเท่า 1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.80 – 0.99 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันสูงมาก

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.60 – 0.79 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันสูง

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.40 – 0.59 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันปานกลาง

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.20 – 0.39 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันต่ำ

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.01 – 0.19 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันต่ำมาก

3. วิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ด้วยวิธีการวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปเป็นประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. ผลการศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านเมตตา และการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านมุทิตา

2. ผลการศึกษาการเป็นองค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการดูแลสภาพแวดล้อมทางสังคม จิตวิทยาในการทำงานและการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านผู้บริหารกับองค์กรแห่งความสุข

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 พบว่า โดยรวมมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

4. ผลการศึกษาการใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 คือ ด้านเมตตา ด้านกรุณา ด้านมุทิตา และด้านอุเบกขา สามารถร่วมกันพยากรณ์การใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา ได้ร้อยละ 72 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ เท่ากับ ± 0.13 สามารถสร้างสมการพยากรณ์การใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 2 ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ คือ $\hat{Y} = 1.69* + 0.64*X$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{Z}_y = 0.72* Z_x$

จากสมการพยากรณ์แสดงให้เห็นว่า การใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเปลี่ยนไป 1 หน่วย ทำให้การเป็นองค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 2 เปลี่ยนไป 0.64 หน่วย ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยการใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. การใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านเมตตา ด้านกรุณา ด้านอุเบกขา และด้านมุทิตา ตามลำดับ ทั้งนี้เกิดจากการที่ผู้บริหารเล็งเห็นความสำคัญของการใช้หลักพรหมวิหารธรรม มาเป็นแนวทางการบริหารย่อมเป็นศูนย์กลางรวมใจร่วมงานและบริหารจัดการให้การปฏิบัติหน้าที่ลุล่วงไปด้วยดี ทำให้สามารถดำเนินงานด้วยความราบรื่นและบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของพระครูวิวัฒน์ ธรรมานุญ (อ้อด ฐมฺปาโล) และคณะ (2563: 103-104) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณลักษณะพรหมวิหารธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาคุณลักษณะพรหมวิหาร

ธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา พรหมวิหารธรรม เป็นหลักธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักใจสำหรับผู้บริหาร 4 ประการ ได้แก่ เมตตา ความรักปรารถนาดีอยากให้ผู้อื่นมีความสุข กรุณา ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ มุทิตา ความยินดีเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข อุเบกขา ความมีใจเป็นกลาง ยังสอดคล้องกับแนวคิดของโสมจิรวดี จำปาสิทธิ์ และคณะ (2563 : 85-90) ได้ศึกษาเรื่องการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชิง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด การบริหารให้เกิด ความสามัคคีระหว่างผู้บริหารและประชาชน เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยดังญาติเมื่อมีปัญหาและให้คำปรึกษาและช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ดีและปฏิบัติต่อประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมกันวางตนเป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเพื่อความไว้วางใจในการปฏิบัติงานร่วมกัน และสอดคล้องกับแนวคิดของปรุต์ บุญศรีตันและคณะ (2561 : 45-52) ได้ศึกษาเรื่องการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร 4 เพื่อการพัฒนาสังคมบ้านหันเทา ตำบลปะโล อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาสังคมต้องดำเนินไปพร้อม ๆ กัน 4 ทาง คือ กายภาพศีลธรรม จิตใจ และปัญญา โดยมีเป้าหมายการพัฒนาสังคม คือ เพื่อทำให้มนุษย์ได้รับประโยชน์และความสุขไปตามลำดับ จนกระทั่งบรรลุประโยชน์และความสุขสูงสุด คือ นิพพาน ส่วนหลักการพัฒนาสังคมของชาวบ้านหันเทา คือ การทำให้มนุษย์รู้จักการพัฒนาตนเองให้อยู่ในสัมมาทิฐิ ด้วยการปฏิบัติตามหลักอริยสัจ 4 จากนั้นจึงนำหลักธรรมดังกล่าวไปเผยแผ่เพื่อสร้างประโยชน์สุขสูงสุดแก่สังคม และมีหลักไตรสิกขา การประยุกต์ใช้พรหมวิหาร 4 เพื่อการพัฒนาสังคมของชาวบ้านหันเทาได้โดยการให้การศึกษาที่ถูกต้อง เพื่อสร้างสัมมาทิฐิให้เกิดขึ้นแก่บุคคลในสังคม ประเด็นสำคัญ คือ การชี้ให้เห็นโทษของการขาดพรหมวิหาร 4 ซึ่งเป็นเสมือนการนำเสนอปัญหา (ทุกข์) และสาเหตุของปัญหา (สมุทัย) จากนั้นจึงให้การศึกษาเกี่ยวกับประโยชน์ของพรหมวิหาร 4 ซึ่งเปรียบเหมือนจุดหมายที่จะบรรลุถึง (นิโรธ) เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดความต้องการที่จะพ้นไปจากปัญหาและแสดงวิธีการปฏิบัติ (มรรค) คือ การทำให้คนในสังคมสามารถนำพรหมวิหาร 4 ไปเป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตและกำหนดให้พรหมวิหาร 4 เป็นหลักแม่บทของการพัฒนาสังคม

2. การเป็นองค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการดูแลสภาพแวดล้อมทางสังคม จิตวิทยาในการทำงาน ด้านความสุขของคนในองค์กร และด้านผู้บริหารกับองค์กรแห่งความสุข ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ต้องการสร้างความสุขในที่ทำงานนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหาร มุ่งเน้นให้ครูมีความสุขในการทำงาน ความสุขที่เกิดขึ้นนั้นก่อให้เกิด

การสร้างสรรค์ทางความคิด งานที่ได้รับมอบหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดความตึงเครียดจากการทำงาน และสภาพแวดล้อม ลดความขัดแย้งในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศราวุฒิ อินดา และวันทนา อมตาริยกุล (2565 : 83-84) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาสู่องค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ผลการวิจัย พบว่า การหาแนวทางการพัฒนาสู่องค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา ควรมีการกำหนดเป้าหมายวางแผนการปฏิบัติงานให้ชัดเจนส่งเสริมการดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง สนับสนุนสื่อวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมมอบหมายภาระงานให้เหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละบุคคล เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เป็นแบบอย่างให้แก่บุคลากร สร้างบรรยากาศที่ทำงานให้น่าอยู่ ส่งเสริมการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ปรีกษา ให้คำแนะนำ เรื่องการใช้ชีวิต ให้ความสำคัญกับสมาชิกในครอบครัวของบุคลากรให้มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ เมอเซอร์สมิธ (Messersmith, 2011 :105-107) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของผู้บริหารที่ส่งเสริมการเป็นองค์กรแห่งความสุข คนทำงานที่มีความสุขและองค์กรที่มีความสุขไม่เพียงแต่จะสร้างแวดล้อมในสถานที่ทำงานในเชิงบวกมากขึ้นเท่านั้น การแบ่งปันข้อมูล คำตอบแทน และการบริหารผลงานอาจส่งผลดีต่อทัศนคติและพฤติกรรมของพนักงานอีกด้วย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของเบอร์ตัน (Burton, 2010 : 258-295) ได้ศึกษาเรื่ององค์กรควรพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งความสุข สร้างจริยธรรมในการบริหารงานและส่งเสริมสิทธิของพนักงาน เนื่องจากหลักการบริหารที่มุ่งเน้นผลงานเพียงอย่างเดียวจะทำให้พนักงานเครียด องค์กรควรสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีให้แก่พนักงาน นอกจากนี้ แนวโน้มของการบริหารงานยังพยายามลดความเลื่อมล้ำต่าง ๆ เช่น การส่งเสริมความเท่าเทียมกันของผู้ชายและผู้หญิง และส่งเสริมความสำเร็จขององค์กร เนื่องจากในระยะยาว ความสำเร็จและความสามารถในการแข่งขันขององค์กรขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านสุขภาพ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจและความพึงพอใจในการทำงาน และความปลอดภัยของพนักงาน

3. ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอยู่ในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือ เมื่อผู้บริหารได้นำหลักการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการสร้างองค์กรแห่งความสุข ในการบริหารจัดการองค์กรอย่างเป็นระบบ ทำให้เกิดความสุขในการปฏิบัติงาน นำไปสู่การขับเคลื่อนองค์กรให้ประสบความสำเร็จได้ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือด้านเมตตา ด้านกรุณา ด้านอุเบกขา และด้านมุทิตา เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ อีกทั้งผู้บริหารยังสร้างองค์กรแห่งความสุขประกอบด้วย ด้านความสุขของคนในองค์กร ด้านผู้บริหารกับองค์กรแห่งความสุข และ

ด้านการดูแลสภาพแวดล้อมทางสังคมจิตวิทยาในการทำงาน ผู้บริหารมีการบริหารจัดการองค์กรให้มีกระบวนการพัฒนาครูซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดขององค์กรให้เป็นผู้ที่มีความสุขในการทำงาน เพื่อส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน สอดคล้องกับแนวคิดของนวรรตน์ ไวยมภู และรพีพรรณ สุวรรณัญโชติ (2560 : 105 : 110) ได้ศึกษาเรื่องวิถีครองคน : พรหมวิหาร 4 สำหรับผู้บริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สิ่งสำคัญผู้บริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องมีการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้กับผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งผู้บริหารเปรียบเสมือนกับคันเรือ ที่ต้องนำพาลูกเรือไปสู่ฝั่ง หรือถึงเป้าหมายขององค์กรที่วางไว้ได้อย่างสำเร็จ อีกทั้งผู้บริหารยังต้องมีหลักธรรมพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ซึ่งเป็นหลักธรรมในการปกครองคน ผู้บริหารสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการบุคลากรในองค์กรตามสถานการณ์ให้มีความเหมาะสม นอกจากนั้นแล้วการบริหารคนในองค์กรนั้นก็สำคัญอยู่ไม่น้อย การให้ความสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความสามารถของบุคลากร ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่ทำทนายอยู่ไม่น้อย ดังนั้น การครองคน จึงต้องนำหลักธรรมมาช่วยในการจัดการ ไม่ว่าจะเป็นในด้านของจิตใจ ความรู้สึก การเข้าถึงคน ในการบริหารองค์กรได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับแนวคิดของลิจิตา เกลิมพลโยธิน และคณะ (2560 : 162-171) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำกับการพัฒนาองค์กรโดยใช้หลักพรหมวิหาร 4 ผลการวิจัยพบว่าด้านเมตตา ผู้บริหารมีความปรารถนาให้ครูทุกคนมีความสามัคคีกันในที่ทำงานโดยการให้ทำกิจกรรมร่วมกัน มอบหมายงานตามความรู้ความสามารถให้ตรงกับบุคคล รับฟังความคิดเห็นของครู สนับสนุนครูให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นไป และการวางตัวให้เหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดีทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ด้านกรุณาผู้บริหารมีการจัดระเบียบและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับงานของมหาวิทยาลัยโดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก เป็นที่ปรึกษาที่ดีและให้คำแนะนำแก่ครูเมื่อมีปัญหา ให้โอกาสผู้ที่ทำงานผิดพลาดได้ปรับปรุงตนเอง และเข้าร่วมงานต่อ ซึ่งเนะสิ่งที่ประโยชน์และสิ่งที่ประโยชน์ให้กับบุคลากรอย่างจริงจัง ร่วมแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นด้วยความใส่ใจ เปิดโอกาสให้ครูแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ สร้างสัมพันธภาพอันดีงามแก่ครูทุกคน ด้านมุทิตา ผู้บริหารจัดโครงการพัฒนาบุคลากรอยู่เสมอเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานโดยส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพการทำงาน การจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลากรทุกภาคเรียน ตามงบประมาณที่รัฐบาลจัดสรรให้แสดงความยินดีกับบุคลากรทุกคนที่มีผลงานดีเด่นเป็นที่ยอมรับสม่าเสมอ ชื่นชมผลการปฏิบัติงานของครูด้วยความจริงใจ จัดระเบียบหรือเกณฑ์การให้รางวัลผู้ที่ประสบความสำเร็จในการทำงานอย่างเหมาะสม สร้างขวัญและกำลังใจให้เกิดกับครูอย่างสม่าเสมอ มีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนในการเผยแพร่ผลงานและความสำเร็จของครูเปิดโอกาสให้ครูแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่

4. ผลการวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 พบว่า ด้านเมตตา ด้านกรุณา ด้านมุทิตา และด้านอุเบกขา ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 สามารถร่วมกัน พยากรณ์การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ได้ร้อยละ 72 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

จากผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลตามตัวแปร ได้ดังนี้

1. ด้านมุทิตา สามารถร่วมพยากรณ์การเป็นองค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ทั้งนี้จากการศึกษา พบว่า ด้านมุทิตา ผู้บริหารสถานศึกษา ให้ความสำคัญการยกย่อง การแสดงความยินดีกับครูในโอกาสต่างๆ จะทำให้เกิดขวัญและกำลังใจ ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของพระมหาอัสภรณ์ แดงดี (2565 : 144) ได้ให้ความหมาย มุทิตา ว่าเป็นความพลอยยินดีทำให้ผู้อื่นเกิดความสุข ในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับแนวคิดของวัชรภรณ์ นิละสมิต (2565 : 1) ได้กล่าวว่า มุทิตา คือ ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี คำว่า "ดี" หมายถึง การมีความสุขหรือมีความเจริญก้าวหน้า ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีจึงหมายถึงความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น โดยที่ไม่มีจิตใจอิจฉาริษยา และสอดคล้องกับแนวคิดของสมควร ทรัพย์บำรุง (2565 : 4) กล่าวว่า มุทิตา : ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี หมายถึง ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขความเจริญก้าวหน้า ยิ่ง ๆ ขึ้น ไม่มีจิตใจอิจฉาริษยา ผู้บริหารควรสนับสนุนและแสดงออกถึงความยินดีเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชา (รวมถึงครอบครัว) มีความสุข หรือ มีความเจริญก้าวหน้าในชีวิตการทำงานและชีวิตครอบครัว รวมถึง การเชิดชูด้วยรางวัลและแบ่งปันด้วยน้ำใจ

2. ด้านกรุณา สามารถร่วมพยากรณ์การเป็นองค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ทั้งนี้จากการศึกษา พบว่า ด้านกรุณา เป็นความเข้าใจ จากผู้บริหารสถานศึกษา ในการทำงานเกิดปัญหาหรืออุปสรรค ผู้บริหารสถานศึกษามีการพูดคุย สอบถามถึงปัญหาที่เกิดขึ้น พร้อมชี้แนะแนวทางการแก้ไขและพูดให้กำลังใจกับครูโดยไม่ปล่อยให้ ครูต้องเผชิญปัญหาเพียงลำพัง สอดคล้องกับแนวคิดของจิรฉัตร สะสมทรัพย์ (2560 : 10-13) ได้อธิบายการนำหลักธรรมพรหมวิหาร 4 มาใช้ในกระบวนการของผู้บริหารที่ต้องปฏิบัติเกี่ยวข้องกับบุคลากรในสถานศึกษา รวมทั้งใช้ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ พร้อมทั้งดำเนินการสร้าง รักษาพัฒนาให้บุคลากรมีศักยภาพที่เหมาะสมในการปฏิบัติงาน ด้านกรุณา คือ หลักแห่งความดี

และการมีจุดมุ่งหมายร่วมกันในองค์กร ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่คอยช่วยเหลือผู้อื่นตามอัธยาศัย เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้บริหารควรมีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับการปฏิบัติงานร่วมกัน มีภาวะความเป็นผู้นำ เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้แสดงความคิดเห็น โดยยึดหลักประชาธิปไตย สอดคล้องกับแนวคิดของจิรัชทร สะสมทรัพย์ (2560 : 10-11) ผู้บริหารสถานศึกษาได้นำหลักธรรมพรหมวิหาร 4 มาใช้ในกระบวนการของผู้บริหารที่ต้องปฏิบัติเกี่ยวข้องกับบุคลากรในสถานศึกษา รวมทั้งใช้ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ พร้อมทั้งดำเนินการธำรงรักษาพัฒนาให้บุคลากรมีศักยภาพที่เหมาะสมในการปฏิบัติงาน กล่าวได้ว่า ด้านกรุณา หลักแห่งความดีงามหรือจุดหมายสูงสุดอันเดียวกัน การคิดจะช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความเดือดร้อนทั้งทางกายและใจในภาวะที่ได้รับความสะดวกเป็นทุกข์และต้องการความช่วยเหลือโดยเป็นการช่วยเหลือที่ถูกต้อง ไม่เบียดเบียนใคร รวมทั้งตนเอง เมื่อการปฏิบัติงานมีปัญหาจะมีการประชุมแก้ไขปัญหาร่วมกัน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้บริหารงานมีภาวะผู้นำสูง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างและยอมรับได้ มีความเห็นชอบร่วมกัน ในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่การจัดตั้งปัญหาและการบริหารงานโดยให้ ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา การบริหารงานโดยมีความยุติธรรมในการพิจารณาและตัดสินเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา

3. ด้านมูทิตา สามารถร่วมพยากรณ์การเป็นองค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ทั้งนี้จากการศึกษา พบว่า ด้านมูทิตา การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีความมูทิตา มีความเบิกบาน ชื่นชม และยินดีในความสำเร็จของครู และส่งเสริมสนับสนุนให้ครูพัฒนาความรู้ ความสามารถจนได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น มีการเชิดชูเกียรติด้วยรางวัล สอดคล้องกับแนวคิดของวัชรภรณ์ นิละสมิตร (2565 : 1) ได้กล่าวว่าองค์ประกอบพรหมวิหาร 4 กับการบริหารงานในองค์กร กล่าวคือ มูทิตา คือ ความชื่นชมยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี คือ การมีความสุขเมื่อเห็นผู้อื่นมีความสุขเกื้อหนุน โดยไม่มีจิตริษยาปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขยิ่ง ๆ ขึ้นไป สอดคล้องกับแนวคิดของพระมหาอัสกรณี แดงดี (2565 : 148-150) กล่าวว่า พรหมวิหารมีคุณค่ากับการทำงานของบุคคลในสังคมไทยเป็นอย่างมาก การนำพรหมวิหารมาใช้ในการบริหาร มูทิตา คือ ความรู้สึกพลอยชื่นชมยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีมีความสุข ผู้บริหารต้องรู้จักส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีโอกาสได้พัฒนาความรู้ความสามารถตามศักยภาพ พลอยชื่นชมยินดีในความก้าวหน้าของเพื่อนร่วมงาน เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน

4. ด้านอุเบกขาสามารถร่วมพยากรณ์การเป็นองค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ทั้งนี้จากการศึกษา พบว่า ด้านอุเบกขา เกิดจากการที่ผู้บริหารมีความปรารถนาดีต่อครูด้วยการช่วยเหลือให้พ้นทุกข์ มีความยุติธรรม ไม่อคติต่อผู้ใดผู้หนึ่ง

ไม่ว่าจะสาเหตุใดก็ตาม สอดคล้องกับแนวคิดของอำไพ วาณิชเจริญธรรม (2565 : 15) กล่าวว่า องค์ประกอบการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหาร เป็นธรรมประจำใจสำคัญหมวดหนึ่งในการบริหารชีวิตที่ถูกต้องดีงาม อุเบกขา การวางเฉยเป็นกลางให้ทุกอย่างเป็นไปตามธรรมชาติ ซึ่งต่างจากเมตตา กรุณา มุทิตา ที่ใช้เพียงความรู้สึกที่ดีก็พอ แต่อุเบกขายจะใช้ลำพังความรู้สึกไม่ได้ ต้องใช้ความรู้ (ปัญญา) ด้วย คือ ต้องรู้ว่าอะไรถูกอะไรผิด อะไรเป็นความจริง อะไรเป็นความถูกต้องดีงาม อะไร คือ หลักการ แล้วเอาความรู้นั้นมาปรับเข้ากับความรู้สึกให้ลงตัวพอดี เพื่อวางตัวได้ถูกต้อง เป็นกลางตามธรรม และสอดคล้องกับแนวคิดของสมควร ทรัพย์บำรุง (2565 : 4) กล่าวว่า การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารส่งผลสร้างบรรยากาศในการทำงานที่พึงประสงค์ อุเบกขา : ความวางเฉย คือ การวางใจเป็นกลาง ผู้บริหารที่ดีควรมีความปรารถนาดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยการช่วยเหลือให้พ้นทุกข์ มีความยุติธรรม ไม่อคติต่อผู้ใด ผู้หนึ่งไม่ว่าจะสาเหตุใดก็ตาม

การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ คือ $\hat{Y} = 1.69* + 0.64*X$ และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{Z}_y = 0.72* Z_x$ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 เห็นความสำคัญการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข ทำให้ครูในสถานศึกษามีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถขับเคลื่อนสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จได้ สอดคล้องกับการศึกษาอัศชาติ อาศิรกันต์ และจิรวรรณ วรณโรจน์ (2561 : 201-217) ได้ศึกษาเรื่องการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น การใช้ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษา การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น ในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านกรุณา รองลงมาคือ ด้านเมตตา ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือ ด้านอุเบกขา ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่นจำแนกตามตำแหน่ง พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านมุทิตาแตกต่างกัน ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่าง สอดคล้องกับการศึกษาของนวรรตน์ ไวยสมภู และรพีพรรณ สุวรรณณัฐโชติ (2560 : 105-110) ได้ศึกษาเรื่องวิถีครองคน : พรหมวิหาร 4 สำหรับผู้บริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สิ่งสำคัญผู้บริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องมีการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้กับผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งผู้บริหารเปรียบเสมือนกับต้นเรือ ที่ต้องนำพาลูกเรือไปสู่ฝั่ง หรือถึงเป้าหมาย

ขององค์กรที่วางไว้ได้อย่างสำเร็จ อีกทั้งผู้บริหารยังต้องมีหลักธรรมพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ซึ่งเป็นหลักธรรมในการปกครองคน ผู้บริหารสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการบุคลากรในองค์กรตามสถานการณ์ให้มีความเหมาะสม นอกจากนั้นแล้วการบริหารคนในองค์กรนั้นก็สำคัญอยู่ไม่น้อย การให้ความสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความสามารถของบุคลากร ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่ท้าทายอยู่ไม่น้อย ดังนั้น การครองคนจึงต้องนำหลักธรรมมาช่วยในการจัดการไม่ว่าจะเป็นในด้านของจิตใจ ความรู้สึก การเข้าถึงคนในการบริหารองค์กรได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับการศึกษาของ รัชชัช ตรีวรชัย และคณะ (2561 : 71-72) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 พบว่า ผู้บริหารควรให้ความรักความปรารถนาดีต่อผู้ร่วมงานอย่างแท้จริง อุทิศตนให้กับองค์กร ให้มาก ด้านกรุณา ผู้บริหารควรช่วยเหลือ แนะนำ เมื่อเพื่อนร่วมงานมีทุกข์ อย่างเต็มใจ และเต็มความสามารถที่จะช่วยได้ ด้านมุทิตา ผู้บริหารควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ขวัญกำลังใจ และแสดงความยินดีอย่างจริงใจ อาจจะกระทำด้วยคำพูดหรือชื่นชมด้วยวิธีอื่น ๆ ตามความเหมาะสม และตามโอกาสอันควร ด้านอุเบกขา ผู้บริหารควรให้ความยุติธรรม ในการบริหารงานทุกด้าน เน้นย้ำความซื่อสัตย์สุจริตตรวจสอบได้ รวมถึงปฏิบัติ หน้าที่ให้ยึดกฎระเบียบเหมาะสมและตามโอกาสอันควร ด้านอุเบกขา ผู้บริหารควรให้ความยุติธรรม ในการบริหารงานทุกด้าน เน้นย้ำความซื่อสัตย์สุจริต ตรวจสอบได้ รวมถึงปฏิบัติหน้าที่ให้ยึดกฎระเบียบ

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข มีสาระสำคัญที่ผู้วิจัยขอเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการวิจัยการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 พบว่า ด้านเมตตา ด้านกรุณา ด้านมุทิตา และด้านอุเบกขาส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 สามารถร่วมกัน พยากรณ์การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ได้ร้อยละ 72 ซึ่งให้เห็นถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวปฏิบัติที่อยู่ในกรอบของคุณธรรม มีความหวังคืออย่างจริงใจ ให้คำแนะนำ การให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ วิธีการทำงานที่ถูกต้อง สั่งสอน หรืออบรมทั้งในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ

การทำงานและความประพฤติที่เหมาะสม และดีงาม ถือเป็นเครื่องมือทำให้ครูมีขวัญและกำลังใจ ในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. จากผลการวิจัยการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านอุเบกขา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางเฉย วางใจเป็นกลาง ไม่ลำเอียงเข้าข้างคนใดคนหนึ่ง พิจารณาตัดสินด้วยปัญญา และวินิจฉัยสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นธรรม เพื่อสร้างความเคารพศรัทธา

3. จากผลการวิจัยพบว่าการเป็นองค์กรแห่งความสุข ด้านผู้บริหารกับองค์กร แห่งความสุข มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงนำพา สถานศึกษาไปสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน ในการบริหารมีจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความสุข ร่วมกัน ระหว่างผู้บริหาร ครู บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยขอเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรศึกษาการประยุกต์ใช้หลักธรรมด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข เพื่อนำผลมาเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ
2. ควรทำวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหาร สถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข เพื่อได้มีรูปแบบการบริหารที่เป็นรูปธรรมและ ส่งผลต่อต่อคุณภาพของสถานศึกษา

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี